

UNIVERSITATEA *LUCIAN BLAGA* SIBIU
FACULTATEA DE LITERE ȘI ARTE

**EXPRESIVITATEA LIMBAJULUI ÎN BALADA
POPULARĂ**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific:
Prof. univ. Dr. D.H.C. VICTOR V. GRECU

Doctorand:
ADINA BABONEA

SIBIU

2012

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

ARGUMENT

CAPITOLUL I

CONCEȚII DESPRE BALADĂ

CAPITOLUL II

LIMBAJUL POPULAR

CAPITOLUL III

RETORICA BALADEI

CAPITOLUL IV

**IMAGINE, METAFORĂ, SIMBOL ȘI MIT ÎN BALADA
POPULARĂ**

CAPITOLUL V

**NIVELE INFRASTILISTICE ÎN BALADA POPULARĂ
ROMÂNEASCĂ**

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

EXPRESIVITATEA LIMBAJULUI ÎN BALADA POPULARĂ

„...balada reprezintă, pentru cultura românească, în același timp o problemă de folclor și de istorie a spiritualității populare și un capitol central în istoria ideilor” (Mircea Eliade)

Ideea de folclor, de artă populară, revine ca un refren în atenția noastră, pentru că sunt aici valori estetice care pot prilejui o continuă meditație. Sugestiile acestei arte conțin, în formă de maximă concentrare, esențele vieții spirituale ale poporului român.

„Armele” făuritorilor de valori spirituale sunt: cuvântul, sunetul, piatra, lemnul și culorile. Sunetul și cuvântul, „insule plutitoare în infinitul ocean al Tăcerii”¹, au dat naștere uneia dintre comorile sufletului românesc: balada populară.

Vorbind despre spațiul mioritic, „înalt și indefinit ondulat”, Lucian Blaga spunea: „Cântecul, ca artă care talmăcește cel mai bine adâncurile subconștientului, revelează și ceea ce numim *orizont spațial al inconștientului* [...] Cu acest orizont spațial se simte solidar ancestralul suflet românesc, în ultimele sale adâncimi”².

Umblând astăzi prin satele românești se constată că acea străveche comunitate rurală este în declin și destrămare. Și, o dată cu ea, și creațiile folclorice. Astăzi nu mai găsim interpreți ca Petrea Șolcanul sau lăutarul de la Soveja.

Cântecul bătrânesc nu mai are audiența de odinioară și nici nu mai este cunoscut ca altă dată; dar aceasta nu din cauza perimării genului de artă, ci din cauze de natură socială. În vremuri mai vechi, execuția unui cântec epic reprezenta un eveniment artistic esențial; era, de fapt, singurul eveniment artistic din viața satului. Cântecul epic era cea mai înaltă și complexă formă de artă populară. Era cultivat cu grijă și cu preocupări speciale, în ocazii solemne, sărbătorești. Astăzi poporul creează în alte direcții, cu alte scopuri și cu alte rezultate. De aceea

¹ Tudor Grigoriu, *Muzica și nimbul poeziei*, București, Editura Muzicală, 1986, p. 17.

² Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, București, Editura pentru Literatură Universală, 1969, p. 125.

considerăm că acest fond de creații, care reprezintă un adevărat tezaur, trebuie să fie studiat și păstrat în sistemul de cunoaștere. Trebuie să facem demersurile necesare mai ales astăzi, cu atât mai mult cu cât ultimul țăran autentic a murit de mult și nu putem pierde sufletul acestui popor, ca să nu pierdem „veșnicia” care „s-a născut la sat”.

Indiferent de evoluția unui popor, de progresul științific sau de transformarea socială, folclorul rămâne parte integrantă din spiritualitatea lui. Este o formă de artă eternă pentru că folclorul va rămâne un mod specific de oglindire a vieții, de exprimare a trăirilor, de modelare morală. Din tezaurul creațiilor folclorice moștenim cunoștințe legate de om, de lumea macro- și microcosmică, de lumea reală sau transcendentă.

Toate aceste credințe le găsim în creațiile populare pentru că ele sunt producțiile omului simplu, păstrător de legi și datini, primite din moși, strămoși. Țăranul din vechime, neștiutor de carte, era nealterat, necontaminat de normele și principiile academice care, prin rigoare, pot îngreuna creativitatea în stadiul ei pur, ingenuu, așa cum se manifesta în opera folclorică, transmisă prin viu grai de la o generație la alta.

Un argument al demersului nostru este cel legat de convingerea că balada populară este deținătoarea unor fapte de limbă care trebuie valorificate în continuare pentru că literatura cultă își ia seva de aici. Mai mult decât atât, balada populară oferă posibilitatea de contemplare a unei creații literare (funcție estetică), de comemorare și de evocare a trecutului, fiind o istorie vie (funcție comemorativă) și propune modele eroice și morale (funcție moralizatoare, educativă).

Ne-am bazat în analiză pe principalele studii de folclor de până acum, urmând modelul lor. Balada populară a inspirat mulți cercetători care s-au aplecat cu abnegație asupra studiului ei. Am încercat să punem laolaltă aceste teorii pentru că ele demonstrează, chiar dacă uneori sunt contradictorii, valoarea estetică deosebită a creațiilor populare. Pentru analiza textelor am folosit colecțiile cele mai cuprinzătoare pe care le-am ordonat pe zone folclorice.

Am pornit demersul nostru cu o delimitare a conceptului de baladă și o prezentare a categoriilor. De asemenea am încercat să realizăm o „alianță” între cele două grupări care s-au conturat în cercetarea folclorului, și anume între esteticieni și folcloriști. Sprijinul principal l-am găsit la Benedetto Croce. Potrivit teoriei sale „frumosul în sine nu suportă distincții și diviziuni”³, iar o distincție clară între poezia folclorică și poezia cultă e lipsită de sens deoarece amândouă sunt părți ale artei.

Punctul de plecare în cronologizarea eposului popular l-am plasat la momentul Alecu Russo și Vasile Alecsandri, deoarece este imposibilă o încercare de periodizare dat fiind faptul că orice specie, oricât de veche, a dat naștere alteia, unei alte creații de structură similară. Mai mult decât atât, nu putem cunoaște exact momentul nașterii unei balade deși apariția ei o putem lega de un eveniment istoric. Evenimentul dă tema baladei, dar în jurul temei polarizează un mare număr de imagini și creații.

Eposul popular este impresionant prin cantitatea și prin varietatea subiectelor și demonstrează importanța pe care au avut-o aceste cântece în viața spirituală a poporului român. Cântecele epic reprezintă modele de comportament în situații tipice, care influențează destinul omului, fie că sunt legate de momente din viața omului (naștere, nuntă, moarte), de ocupații (oierit, construcții), de revoltați împotriva nedreptăților de tot felul etc. Rezultă că funcția cântecului epic este una social-educativă, realizându-se diferențiat în diversele specii ale baladei, care, la rândul lor, reprezintă etape diferite în evoluția mentalităților și năzuințelor umane.

O altă preocupare a noastră, subscrisă temei, este legată de limbajul popular și retorica baladei. Pornind de la ideea generală că stilistica cercetează stilul, Benedetto Croce o legitimează, în sens restrâns bazându-se și pe teza identității dintre limbaj și poezie. Pentru a analiza limbajul poetic, Eugen Coșeriu⁴ pornește de la teoria funcțională jakobsoniană pe care o supune unei critici severe.

³ Benedetto Croce, *La poesia*, Bari, Gius. Laterza & Figli, 1963, traducere de Șerban Stati, *Poezia*, București, Editura Univers, 1972, p. 368.

⁴ Eugen Coșeriu, *Limbajul poetic*, în *Prelegeri și conferințe*, Iași, 1994.

Pe de altă parte, Coșeriu are o viziune nouă asupra limbajului poetic, pe care îl definește ca „plenitudinea funcțională a limbajului – sau limbaj pur și simplu”⁵.

Teza identității limbajului cu poezia este demonstrată pe cale filozofică prin discutarea esenței limbajului și esenței poeziei ca activități creatoare. Limbajul este ca și arta, adică este subiect care se obiectivează.

Limbajul poetic și limbajul popular reprezintă, din punctul de vedere al raportului cu limba națională o trăsătură comună: se înscriu în „ansamblul de libertăți”⁶ deschise de sistemul limbii.

Ideea de bază care străbate toate studiile despre poezia populară este aceea că aceasta este o operă deschisă, supusă continuu transformărilor și îmbunătățirilor, reușita constând în arta colportorilor de a îmbina armonios limbajul și subiectul. Limbajul poetic folcloric își are rădăcinile ancorate în limba vorbită a colectivităților iar poeții anonimi devin mari artiști ai limbajului.

Spre deosebire de alte specii ale creației folclorice, în balade se observă folosirea preponderentă a limbajului figurativ. Imaginile poetice, care nu sunt altceva decât un rezultat al gândirii metaforice și expresie a limbajului uzual, intră în circuitul folcloric cu valențele limbajului popular.

O contribuție majoră în studiul limbii populare a avut-o Iorgu Iordan. În cercetarea lui limba română se bucură de o examinare minuțioasă, aderând și el la ideea conform căreia limba populară stă la dezvoltarea limbii române contemporane. Iorgu Iordan scoate în evidență trăsăturile limbajului popular analizând limba scriitorilor clasici considerați scriitori dialectali sau de influență populară. Autorul relevă caracterul popular al limbii lui Creangă sau Sadoveanu.

În întreaga operă a lui Iorgu Iordan se observă preocuparea pentru dezvoltarea limbii române, pentru continua ei evoluție, considerând că materialul

⁵ Eugen Coșeriu, *Introducere în lingvistică*, Cluj Napoca, Editura Echinoc, 1995 p. 43.

⁶ Dumitru Irimia, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1968, p. 23.

lexical popular, fie dialectal, fie argotic trebuie să îi atragă pe scriitori pentru că el este o sursă puțin exploatată și inepuizabilă de îmbogățire a vocabularului lor.

Pavel Ruxăndoiu afirmă că folclorul literar este integrat „sistemului general de valori culturale aparținând unei comunități etnice”⁷. Autorul reia o problemă dezbătută atât de folcloriști cât și de istoricii literari și anume pune în discuție „valoarea autonomă a textului poetic în folclor”⁸. Fără a nega integrarea textului literar în faptul folcloric general, Pavel Ruxăndoiu pledează pentru „posibilitatea (și validitatea) izolării textului folcloric (literar) ca obiect de cercetare”, deoarece „cuvintele prin care este realizat sunt integrate în text nu numai cu valorile semantice ale uzului curent, ci și cu o încărcătură semantică și culturală exterioară textului”⁹. Latura estetică a folclorului nu poate fi desprinsă de trăsăturile mentalității tradiționale. De aceea nu trebuie să ne limităm doar la o introducere în universul poeziei populare; este oportună deschiderea către antropologia culturală.

Într-o epocă dominată de gândirea mitologică sau de o mentalitate eroică, evenimentul autentic a putut fi gândit de la început la nivel mitic sau eroic. În epocile mai târzii, evenimentul putea fi gândit strict istoric, integrarea într-o viziune poetică realizându-se ulterior printr-un lung șir de variante.

Identitatea culturală a fiecărui popor este reflectată de miturile și legendele care l-au însoțit în evoluția sa. Având o factură folclorică și transmițându-se oral, miturile au fost culese și transformate în epopei, care reprezintă adevărate monumente ale vechilor culturi și fac parte din tezaurul culturii universale.

Unele dintre aceste „povești”, „narațiuni sacre”, purtătoare de semnificații mitice, au transgresat realitatea, au fost fixate în scris, au fost preluate și prelucrate, deschizând un capitol important al folclorului.

Deoarece creațiile folclorice sunt expresia vie a vieții colectivităților rurale, imaginile și simbolurile își au rădăcinile în însăși substanța acestora, adică în

⁷ Pavel Ruxăndoiu, *Folclorul literar în contextul culturii populare românești*, București, Editura Grai și suflor – Cultura Națională, 2001, p. 166.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Idem*, p. 167.

mitologie. Comunicarea poetică evoluează, în colinde și balade, către imaginea simbolic – mitologică.

Concepute de retorica veche ca „ornamente”, iar de estetica literară ca „formule itinerante”, Gheorghe Vrăbie consideră imaginile din folclor o „expresie a unei gândiri metaforice”¹⁰. „Așa cum marii poeți, de dimensiunile lui Eminescu sau Blaga, Goethe, sunt autorii unui sistem metaforic propriu, tot așa și în cuprinsul creațiilor orale versificate avem de-a face cu o lume de imagini distinse printr-o plasticitate și ea proprie, încadrată într-un anumit sistem retoric”¹¹.

Și pentru a demonstra aceste lucruri am adus în discuție cercetările lui Mircea Eliade, Lucian Blaga, Tudor Pamfile, Romulus Vulcănescu. Acest demers nu trebuie privit ca unul pur teoretic, ci ca o analiză atentă a teoriilor validate de-a lungul timpului în interpretarea actului folcloric din toate perspectivele.

Față de creația cultă, creația populară are anumite trăsături specifice, care se întrepătrund, condiționându-se reciproc.

Folclorul este o emanație a sufletului întregului popor, actul creației fiind învăluit în mister. Ca și în literatura cultă, creația folclorică este individuală, dar diferă atitudinea creatorului și a colectivității din care face parte. Creația aparține grupului, posesor al unui limbaj artistic cristalizat în timp. Prin analiza acestuia, demersul nostru își găsește finalitatea: relevarea expresivității limbajului în balada populară românească.

L. Blaga susține că limba română și-a creat un ritm interior în același timp cu constituirea ritmică a spațiului nostru. Dar literatura populară (față de cea cultă) limitează înnoirea prin normele impuse de tradiție. Mai multe perechi de opoziții diferențiază literatura populară de cea cultă: oral / scris, anonim / autor cunoscut, colectiv / individual, tradițional / înnoitor, variante – ca opere finite / variante – ca etape în elaborarea operei. Două dintre aceste perechi, și anume colectiv / individual și tradițional / înnoitor i-au condus pe cercetători la apropierea dintre

¹⁰ Gheorghe Vrăbie, *Din estetica poeziei populare române*, București, Editura Albatros, 1980, p. 20.

¹¹ *Ibidem*.

folclor și limbă, pe de o parte și dintre literatura cultă și vorbire, pe de altă parte. Poezia populară și-a creat un sistem de semne care dă naștere unor modele ce trec de la o generație la alta, ajungând până la noi. Concluzia demersului nostru analitic este aceea că în cadrul literaturii orale modelarea acestui sistem de semne se produce în planul structurii compoziționale, în planul mijloacelor de expresie și versificației. Fără a trece peste piesele de bază, pilonii creației folclorice românești, baladele *Miorița* și *Meșterul Manole*, am încercat această demonstrație pe mai multe texte, din zone diferite și cu tematică diferită tocmai pentru a convinge că modelele lingvistice create de literatura populară sunt general valabile. Iar dincolo de demonstrația pur lingvistică, intenția noastră a fost aceea de a aduce în prim plan frumusețea limbii, acordurile armonioase ale melodiei „zicerii”.

Se știe că limba populară a fost o sursă continuă de inspirație pentru scriitorii clasici români. S-a demonstrat acest lucru în mai multe rânduri prin analiza operelor lui Eminescu, Blaga, Arghezi, Sadoveanu, Creangă și alții. Dar și ei au urcat în turnul de fildeș al culturii naționale și ne-au lăsat ca moștenire morală continuarea luptei pentru menținerea frumuseții limbii noastre. Tocmai pentru acest lucru ne-am întors la modelul cultural al folclorului: el ne oferă valorile mereu valabile de care avem nevoie. Faptele de repetiție ale actului folcloric sunt dovezi de existență a modelului cultural. Chiar dacă, odată cu trecerea timpului, ocupațiile și mentalitățile oamenilor se schimbă, modelul cultural creat rămâne același.

Studiul textelor folclorice, în cazul nostru cântecele bătrânești, ne oferă date importante despre formele gramaticale și valorile semantice ale cuvintelor din limba română, pe care cu greu le găsim în altă parte. Tocmai de aceea aceste texte sunt considerate suport pentru analiza fenomenelor de evoluție a limbii și pentru înțelegerea mecanismelor generale ale limbii, mecanisme în care elementul autenticității are un rol esențial. Cântecele epice au un statut aparte în cadrul folclorului literar, deoarece oralitatea se manifestă mai clar în operele narrative în versuri, unde autorul are și rolul de performer. Atunci când este „spusă” sau „cântată” o baladă apar trăsături specifice de stil și de exprimare, care indică publicului tipul de text. Rezultă că receptarea actului folcloric este unică. Oralitatea impune, pe de o parte, respectarea unor limite interne (sunt stabilite formele în care

conținutul este transmis, cu ce scop, în ce circumstanțe), iar pe de altă parte oferă colportorului libertatea absolută de a manevra limbajul într-o manieră proprie, majoritatea producțiilor folclorice dezvăluindu-se publicului ca frumos artistic. Limbajul popular este privit sub aspect lingvistic dar se recunoaște și substratul lui psihologic, el îndeplinind nu numai o funcție emotivă, ci și una simbolică. Faptul folcloric nu este unul individual, izolat. El este un fapt social în care sunt angrenate toate credințele mitice, religioase, estetice ale comunității tradiționale. Existența variantelor unui fapt folcloric conduce la concluzia că acesta, ca întruchipare a unui model, are o largă circulație. Variantele sunt doar nuanțări stilistice ale aceleiași realități.

În momentul performării, colportorul nu are timpul necesar să se gândească prea mult la felul „zicerii” sale. El este nevoit să realizeze un anumit debit de cuvinte pe unitatea de timp și să-l păstreze pe toată durata execuției. De aceea este nevoit să apeleze la formule prestabilite, prefabricate, să-și creeze o anumită tehnică. Astfel va compune cu o mai mare ușurință iar publicul, receptorul, va asculta o operă cu un efect stilistic mai mare. Am încercat să demonstrăm acest lucru analizând figurile retorice compoziționale (paralelismul, anafora, anadiploza, dialogul, enumerația, interogația) sau figurile retorice semantice (metafora, comparația, simbolul, personificarea, epitetul, alegoria). Tot în sprijinul demersului nostru am făcut apel și la figurile eufonice care indică expresivitatea versului.

De asemenea, am constatat că prin circulația temelor și motivelor folclorice de la o zonă la alta, se înregistrează și migrarea unor forme lingvistice spre alte arii dialectale (de exemplu, din Transilvania spre Moldova sau spre Muntenia). Rezultă că fenomenele fonetice, gramaticale și lexicale din textele populare au mai puține particularități locale, ele fiind, în general, valabile la toți vorbitorii de limbă română.

Prin această analiză am încercat să surprindem limbajul popular în contextul baladei populare pentru că aici aflăm forța lui magică, educativă și estetică. Sunt trei trăsături care dau limbajului popular forța expresivă.

Depășind cu mult sfera pentru care au fost create, baladele populare își demonstrează statutul de tezaur stilistic al limbii române, tezaur care trebuie recuperat pentru valorile lui. Acest lucru l-a determinat pe Mihail Sadoveanu să spună, în discursul rostit la Academia română, că „... de la aceste fermecate izvoare de apă vie câtă să se adape toți cei care cântă și se simt ai acestui popor și ai acestui pământ”¹².

¹² Mihail Sadoveanu, *Cântece bătrânești*. Cuvântare rostită la Academia Română, publicată în *Gândirea*, Anul III, No. 3-4, iunie 1923, p. 49.

BIBLIOGRAFIE

CULEGERI

****Balade populare românești*, antologie, prefață de Octav Păun, București, 1989

****Balade populare românești*, antologie de Al. I. Amzulescu, București, 1964

*** *Balade populare românești*, București, Editura Garamond, 2006

*** *Balade populare românești*, București, Editura Gramar, 2008

G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare*, București, Editura Tineretului, 1957

Vasile Alecsandri, *Poezii poprale. Balade (Cântece bătrânești) adunate și îndreptate*, Tip. Buciumul român, Iași, Partea I, 1852, Partea a II a, 1853

Grigore Tocilescu, *Balade și doine*, (reeditare), București, Editura Miracol, 2010

Ion Sassu, Ducșoara, *În luncile Soarelui*, Brașov, Casa Creației populare a județului Brașov, 1968

Cristea Sandu Timoc, *Cântece bîtrânești și doine*, București, Editura pentru literatură, 1967

George Cătană, *Balade populare din gura poporului bănățean*, Brașov 1895

BLIOGRAFIE TEORETICĂ ȘI CRITICĂ

Amzulescu, Alexandru, *Cântecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte poetice*, București, Editura Academiei, 1981.

Amzulescu, Alexandru, *Balada familială. Tipologie și corpus de texte poetice*, București, Editura Academiei, 1983.

Amzulescu, Alexandru, *Cântecul nostru bătrânesc*, prefață de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1986.

Amzulescu, Alexandru, *Repere și popasuri în cercetarea poeziei populare*, postfață de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1989.

Amzulescu, Alexandru, *Cântecul popular din Muscel*, MCF, Tomul IV, 1990,

Amzulescu, Alexandru, *Miorița și alte studii și note de folclor românesc alese din*

- anii 1975-2000*, București, Editura Centrului Național al Creației Populare, 2001.
- Amzulescu, Alexandru, *Despre stilistica oralității cântecelor epice românești*,
R.E.F., nr.6/1970,
- Barilli Renato, *Poetică și retorică*, București, Ed. Univers, 1975.
- Bathes Roland, *Mitologii*, Iași, Institutul european, , 1997.
- Bârlea O., Caracostea D., *Problemele tipologiei folclorice*, București,
Editura Minerva, 1971.
- Bârlea Ovidiu, *Poetică folclorică*, București, Ed. Univers, 1979.
- Bârlea, Ovidiu, *Folclorul românesc II*, București, Editura Minerva, 1983.
- Bârlea, Ovidiu, *Idei și atitudini. Meșterul Manole*, București, Editura Eminescu,
1980
- Bernea, Ernest, *Cadre ale gândirii populare românești*, București, Editura Cartea
Românească, 1985
- Biedermann, Hans, *Dicționar de simboluri*, vol. I, București, Editura Saeculum I.
O., 2002.
- Blaga Lucian, *Trilogia culturii*, București, Editura Pentru Literatură
Universală, , 1969.
- Blaga, Lucian, *Discobolul – aforisme și cugetări*, București, Editura Polirom,
1945.
- Brăiloiu Constantin, *Versul popular românesc cântat*, în *Opere*, vol. I,
Editura Muzicală, București, 1967.
- Bulgăr, Gh., *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*,
București, Editura Didactică și Pedagogică, 1966.
- Caracostea Dumitru, *Poezia tradițională română*, București, Editura pentru
literatură, 1969.
- Caracostea, Dumitru, *Expresivitatea limbii române*, București, Editura
Fundațiilor, 1942.
- Caracostea, Dumitru, *Un examen de conștiință literară*, în 1945, în *Drum drept*,
11 (1916), nr. 4.
- Caraman Petru, *Studii de folclor*, București, Editura Minerva, 1987.

- Caraman, Petru, *Contribuție la cronologizarea și geneza baladei populare la români*, în *Anuarul Arhivei de Folclor*, II, 1933.
- Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Minerva, 1982.
- Constantinescu Nicolae, *Lectura textului folcloric*, București, Editura Minerva, 1986.
- Coman, Mihai, *Bestiarul mitologic românesc*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1996
- Constantinescu Nicolae, *Rima în poezia populară românească*, București, Editura Minerva, 1973.
- Coșeriu, Eugen, *Introducere în lingvistică*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1995.
- Coșeriu, Eugen, *Limbajul poetic în Prelegeri și conferințe*, Iași, 1944
- Coteanu, Ion, *Elemente de lingvistică structurală. – Structura stilistică a limbii*, București, Editura Științifică, 1967.
- Coteanu, Ion, *Româna literară și problemele ei principale*, București, Editura Științifică, 1961.
- Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române. Limbajul poeziei culte*, București, Editura Academiei, 1985.
- Coteanu, Ion, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, București, Editura Academiei, 1973.
- Croce, Benedetto, *La poesia*, Bari, Gius. Laterza & Figli, 1963, traducerea de Șerban Stati, *Poezia*, București, Editura Univers, 1972.
- Dascălu Crișu, *Dialectica limbajului poetic*, Timișoara, Editura Facla, 1986.
- Datcu Iordan, *Un mit – Toma Alimoș*, București, Editura Universal Dalsi, 1999.
- Diaconu, Ion, *Aspecte etnografice putnene*, Focșani, 1936.
- Dufrenne, Mikel, *Poeticul*, București, Editura Univers, 1971.
- Durand Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei*, București, Ed. Nemira, 1998. Eliade Mircea, *De la Zamolxis la Gengis –Han*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.

- Eliade, Mircea, *Aspecte ale mitului*, București, Editura Univers, , 1978.
- Eliade, Mircea , *Jurnal*, vol. I, 1941-1969, București, Editura Humanitas, 1993.
- Eliade, Mircea, *Fragmentarium*, București, Editura Humanitas, 2008.
- Fochi, Adrian, *Miorița - tipologie, circulație, geneză, texte*, București, Editura
Minerva, 1980.
- Fochi Adrian, *Cântecul epic tradițional al românilor*, București,
Editura Științifică și enciclopedică, 1985
- Fochi Adrian, *Estetica oralității*, București, Editura Minerva, 1980.
- Fochi Adrian, *Valori ale culturii populare românești*, București,
Ed. Minerva, 1987
- Gennep, Van Arnold, *Riturile de trecere*, Iași, Editura Polirom, 1998.
- Gorovei, Artur, *Literatura populară. Culegere și studii*. Ediție îngrijită, studiu
introdutiv, note, bibliografie și indici de Iordan Datcu, București, Editura
Minerva, 1976
- Greco, Victor V., *Din lirica populară a fântânii, în Studii și comunicări de
etnologie*, 2000, Tom XIV.
- Grigoriu, Tudor, *Muzica și nimbul poeziei*, București, Editura Muzicală, 1986
- Hașdeu, B. P., *Studii de folclor*, Ediție îngrijită și note de Nicolae Bot, Prefață de
Ovidiu Bârlea, Cluj – Napoca, Editura Dacia, 1979
- Hașdeu, B. P., *Etymologicum Magnum romaine* ,București, 1887.
- Hodoș, Enea, *Manualul de limba română. Elemente de istoria literaturii*,
Nagyszeben, 1912.
- Hodoș, Enea, *Schițe din istoria literaturii române, Foaia diecezană*, 29 noiembrie
- 11 decembrie, 1892.
- Ibrăileanu, Garabet, *Poezia populară, în Note și impresii*, Iași, Editura Viața
Românească, 1920.
- Iordan Iorgu, *Istoria limbii române pe înțelesul tuturor*, București, Editura
Științifică și enciclopedică, 1983
- Iordan, Iorgu și Robu, Vladimir, *Limba română contemporană*, București, Editura
Didactică și Pedagogică, 1978.

- Iordan, Iorgu, *Istoria limbii române (pe înțelesul tuturor)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983
- Iordan, Iorgu, *Istoria lingvisticii românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
- Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, București, Editura Științifică, 1944.
- Iordan, Iorgu, *Cultivarea limbii*, în *Limba română*, nr.5, 1956.
- Iordan, Iorgu, *Despre "limba literară"*, în *Studii și cercetări lingvistice*, V, 1954
- Iordan, Iorgu, *Limba Literară – studii și articole*, București, Editura Scrisul românesc, 1977.
- Iordan, Iorgu, *Estetica limbii*, în *Jurnalul literar*, 1 ianuarie 1939.
- Iordan, Iorgu, *Graiul putnean*, în *Scrieri alese* București, Editura Academiei 1968
- Iordan, Iorgu, *Gramatica limbii române*, București, Editura Semne, 2005.
- Iordan, Iorgu, *Limba lui Creangă*, în *Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, București 1956.
- Iordan, Iorgu, *Limba română actuală*, în *Limba română*, III, 1954
- Iordan, Iorgu, *Limba și stilul lui Ion Neculce*, în *Introducere la Letopisețul Țării Moldovei*, București
- Iordan, Iorgu, *Observații asupra limbii lui Mihail Sadoveanu*, în SA,
- Iordan, Iorgu, *Pentru cultivarea limbii*, în *Gazeta literară*, 17 februarie 1955
- Iordan, Iorgu, *Petre Ispirescu – Legende sau basmele românilor*,
- Iordan, Iorgu, *Trăsăturile caracteristice ale limbii* în *Cum vorbim*, iunie-octombrie 1950.
- Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea de la 1821 înainte*, Vălenii de Munte, 1909
- Irimia, Dumitru, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986
- Ivănescu, G., *Istoria limbii române - Limba poetică românească*, Iași, Editura Junimea, 1980
- Lambrior Alexandru, *Studii de lingvistică și folcloristică*, Iași, Ed. Junimea, 1976.
- Lévi – Strauss Claude, *Mitologice II, Miere și scrum*,

- Ed. Babel, București, 1996.
- Lévi- Strauss Claude, *Antropologie structurală*, București, Editura Politică, 1978.
- Lotman, I. M., *Lecții de poetică structurală*, Ed. Univers, București, 1970
- Lovinescu, Vasile, *Mitul sfâșiat*, Iași, Institutul european, 1993.
- Lovinescu, Vasile, *Interpretarea ezoterică a unor basme și balade populare românești*, București, Editura Cartea Românească, 1993.
- Magheru, Paul, *Spațiul stilistic*, Reșița, Editura Modus, 1998.
- Mangu, Valeriu, *De vorbă cu Iorgu Iordan*, București, Editura Minerva, 1982.
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, vol. I, București, Editura Eminescu, 1973.
- Mavrodin, Irina, *Poietica și Poetica*, București, Editura Scrisul Românesc, 1998.
- Milaș Constantin, *Introducere în stilistica oralității*, București, Ed. Științifică și enciclopedică, 1988.
- Mukarovsky, Jan, *Studii de estetică*, București, Editura Univers, 1974.
- Munteanu Ștefan, *Stil și expresivitate poetică*, București, Ed. Științifică, 1972.
- Munteanu, Ștefan, *Limba română artistică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică 1981.
- Nasta, Mihail, *Poetică și stilistică. Orientări moderne – teoria limbajului*, Editura Univers, București 1972.
- Oancea Ileana, *Istoria stilisticii românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988.
- Oiștenu Andrei, *Mythos și Logos*, în *Studii și eseuri de antropologie structurală*, București, Ed. Nemira, 1997.
- Olteanu, Aurică, George, *Structurile retorice ale limbii orale românești*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1985.
- Pamfile Tudor, *Mitologie românească*, București, Editura All, 1997.
- Papadima Ovidiu, *Literatura populară română*, București, Ed. Minerva, 1968.
- Papahagi, Tache, *Mic dicționar folkloric. Spicuri folklorice și etnografice comparate*, Ediție îngrijită, note și prefață de Valeriu Rusu, București, Editura

Minerva, 1979.

Păun, Octav, Angelescu, Silviu, *Basmе, cântece bătrânești și doine*,

București, Ed. Minerva, 1989.

Pop, Mihai, *Caracterul formalizat al creațiilor orale*, în *Secolul 20*, nr. 5/1967

Pop Mihai, Ruxăndoiu Pavel, *Folclor literar românesc*, București, Editura

Didactică și Pedagogică, 1978.

Popescu – Sireteanu Ion, *Limbă și cultură populară*, București,

Ed. Științifică și enciclopedică, 1983

Vladimir Propp, *Eposul eroic rus*, Editura Universității din Leningrad, 1955

Rusu, Liviu, *Estetica poeziei lirice*, București, Editura pentru literatură, Ediția a

III-a, 1969

Ruxăndoiu Pavel, *Folclorul literar în contextul culturii populare românești*,

București, Editura Grai și Suflet – cultura Națională, 2001

Todorov, Tzvetan, *Teorii ale simbolului - poetica lui Jakobson, Theories du symbole*, Ed. Du Seuil, 1977

Tomașevski, Boris, *Teoria literaturii. Poetica*, București, Editura Univers,

1973

Ursache Petru, *Poetică folclorică*, Iași, Editura Junimea, 1975

Vianu, Tudor, *Studii de stilistică*, București, Editura Didactică și Pedagogică,

1968

Vrabie Gheorghe, *Balada populară română*, București,

Editura Academiei, 1966

Vrabie Gheorghe, *Eposul popular românesc*, București,

Editura Albatros, 1980

Vrabie Gheorghe, *Retorica folclorului*, București, Ed. Minerva, 1978

Vrabie Gheorghe, *Din estetica poeziei populare române*,

București, Editura Albatros, 1990

Vrabie Gheorghe, *Poetica Mioriței*, București, Editura Academiei, 1984

Vrabie Gheorghe, *Balada populară română*, București, Editura Academiei, 1966

Vulcănescu Romulus, *Mitologie română*, Ed. Academiei, București, 1987

***Revista de istorie și teorie literară, Volumul 27 Editura Academiei Republicii
Socialiste Romania., 1978

***Omagiu lui Iorgu Iordan